

Kokkuvõte Ojaäärse I paisu likvideerimise projekti avalikustamisest

Avalikustamise koosolek toimus 25.02.2025 kell 17-19.30 Võhma Seltsimajas. Arutelul osales 4 RMK töötajat ja 16 kohaliku kogukonna ja kohaliku omavalitsuse esindajat.

- Sander Sandberg (RMK looduskaitseosakonna veeökoloogide juht) tegi sissejuhatuse ja ettekande teemal „Ojaäärse I paisu likvideerimise ja riigitee 17182 Palmse-Sagadi tee km 0,271 paikneva torusilla projekteerimistööd“. Ta andis kronoloogilise ülevaate Võsu jõe paisudega tehtud töödest alates 2011. aastast. 2024. aastal avalikustati Võsu jõe paisude Ojaäärse I ja Ojaäärse II lammutamine, 2024-2025 küsiti tingimused või kooskõlastati lähteülesanne Muinsuskaitseameti, Haljala valla, Transpordiameti ja Keskkonnaametiga. Paisudele tehti keskkonnamõju hindamise eelhindang ja likvideerimise projekteerimine. Sandbergi sõnul ollakse nüüd projekti avalikustamise ja lubade taotlemise etapis. Kuna riigimaantee all oleva binokkeltruup on samuti amortiseerunud tuli otsus, et koos paisrajatisega lahendatakse ära mõlemad probleemsed rajatised RMK poolt.

Sander Sandberg jätkas ülevaatega kalastikulistest ja ökoloogilistest mõjudest ja tegi lühiülevaate setete ja ökoloogilise uuringu tulemustest Muike, Oruveski, Põhjakalda, Ojaäärse II paisjärvedel. Võsu jõe nelja paisjärve uuringust selgus, et järved on madalad ning vees toimub kihistumine – suvel on pinnal palju hapnikku, põhjalähedases kihis vähe. Oruveski ja Reooja fosfori tase setetes on väga halb. Fütoplanktoni näitajad viitavad probleemsetele järvedele. Muikes ja Reoojas esinesid veeõitsengud, sealhulgas potentsiaalselt toksilised sinivetikad. Oruveski ja Ojaäärse kooslused iseloomulikud suurtaimedest rikastele järvedele, ent esines heitveele iseloomulikke silmviburvetikaid.

Sander Sandbergi hinnangul on paisu likvideerimisel mitmed eelised: puudub vajadus vee-erikasutusloa järele, lahendus on hooldusvaba, truup rekonstrueeritakse, rohekoridor muutub sidusamaks, Võsu jõe ökoloogiline terviklikkus paraneb ning paisjärve kumulatiivsed negatiivsed mõjud vooluveekogule kaovad. Likvideerimise miinuspooled on järgmised: harjumuspärane keskkond muutub, ehitustegevus põhjustab häiringuid.

Lõpetuseks näitas Sandberg pilte Ojaäärse II tööde järel looduse taastumisest.

- OÜ Vesiaed projekteerija Peeter Näpp tegi ülevaate projekteerimise lähtekohtadest ja lühidalt teed puudutavast lahendusest. Ta tõi välja, et kujundatakse rahuliku vooluga jõesäng, sild on pärast ehitust laiem, kuid edaspidi on seal Transpordiameti nõudel kiirusepiirang 70 km/h.

ARUTELU

- Arutlusel oli piirkonna kujundamine pärast paisjärve tühjendamist. Sander Sandberg soovitas vajadusel tulevikus kujundusraie osas pöörduda RMK poole ning märkis, et jõe üldilme sarnaneb hiljem sellele, milline see on 200 meetrit üles- või allavoolu jõest.
- Arutlusel oli jõeosasse jõeforelli asustamise võimalus. Sander Sandberg märkis, et seda saab RMK Põlula kalakasvanduse toel ellu viia, eeldusel, et teadlased annavad sellele tegevusele positiivse hinnangu.

- Uuriti paisjärve kaotamise mõju salvkaevudele. Projekteerija sõnul ei ole projekti mõjualasse jäävaid salvkaevusid. Kohaletulnud inimesed tundsid muret nii madalate puurkaevude kui ka uurimata salvkaevude pärast. Lepiti kokku, et projekteerija täpsustab mõjuala ulatust.
- *Kokkuvõte projekteerija vastusest koosoleku järgselt: Arvestades, et Keskkonnaamet ei eelda geoloogilise uuringu tegemist, täpsustas projekteerija, et mõjuala ulatuse määramisel lähtus ta eelkõige reljeefist. Ojaäärse I paisjärve paisutuse otsene mõjuala on hinnatud üsna väikeseks, sest kaldad on kõrged. Projekteerija küsis kohaliku omavalitsuse käest kaevude olemasolu kogu paisjärve äärse asustuse kohta 300 m ulatuses ümber paisjärve.*
- Tehti ettepanek puhastada järv setetest ning kujundada puhkeala. Sandberg kinnitas, et RMK huvi ei ole hetkel taotleda paisutusluba, puhastada paisjärv ega hoida paisutust, sest see on väga kulukas ja pole seotud RMK põhiliste tegevustega.
- Tehti ettepanek arutada võimalust kujundada ala selliselt, et rekreatiivne või esteetiline väärtus ei langeks. Pakuti välja erinevaid võimalusi rajada piirkonda näiteks loodus- või discgolfi rada või luua lõkke- ja puhkekoht. Sandberg rõhutas, et seda ei ole selle projekteerimise raames enam võimalik, sest tingimusi küsiti 2024. aastal ning looduskaitsetöödena ei saa uut taristut rajada. Ta tõi välja ka seda, et ehituskeeluvööndis on lahenduse leidmine pikk protsess.
- Lepiti kokku, et juhul kui kohalikul kogukonnal on nägemus paisjärve aluse maa kujundamiseks, pannakse kogukonna initsiatiivil kirja ettepanekud. Ettepanekud saadetakse nii kohalikule omavalitsusele kui ka RMK-le. Lähtuvalt tehtud ettepanekutest saab RMK kaasata külastuskorralduse osakonda või ka Keskkonnaameti, et arutada kavandatu elluviimise võimalusi.
- Tehti ettepanek visualiseerida, milline jõeäärne tulevikus välja näeb. Haljala valla esindaja ütles, et projektis on info olemas, aga sellest oleks vaja koostada inimestele arusaadav kokkuvõte. Ta lisab, et projekt koos detailidega on RMK kodulehel kättesaadav. Sander Sandberg ütles, et 3D visualiseerimiseks projekteerimise hanke mõttes enam võimalust ei ole.
- Lepiti RMK poolt kokku, et pärast ehitustöid kaasav RMK looduskaitseosakond kogukonna puude istutamisel.
- Kohaletulnud küsisid tööde tegemise aja kohta. Sandberg vastas, et Ojaäärse II tööd lõpetatakse 2026. aasta madalvee perioodil, Ojaäärse I töid ta prognoosib pigem 2027. aastale.
- Lepiti kokku, et Haljala vald pöördub RMK poole, et kohalike ettepanekutele saada projekti sisu puudutavaid vastuseid. Ehitusloa menetlusega jätkatakse ning vastatakse läbi Ehitisregistri.

Kokkuvõtte koostas RMK kaasamiskoordinaator Susanna Kuusik.